
มาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะทางภาษี *
Personal Data Protection Standards of Publicly Available Information of Tax

กนกนันทน์ ชนาทรธรรม
Kanoknun Chanataradhamma
(Published: December 20, 2022)

บทคัดย่อ

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะทางภาษีเพื่อวัตถุประสงค์ตามภารกิจของกรมสรรพากรดำเนินการโดยอาศัยฐานการประมวลผลโดยชอบด้วยกฎหมาย คือเป็นการจำเป็นเพื่อการดำเนินการกิจของรัฐเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามปัจจุบันที่มีการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านภาษี การริเริ่มใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสนับสนุนการดำเนินการกระบวนการทางภาษีของกรมสรรพากรจึงเกิดเป็นมาตรฐานใหม่ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า มี 3 การดำเนินการกระบวนการของกรมสรรพากร คือ การสำรวจและติดตามธุรกิจนอกระบบ การกำกับดูแลและตรวจสอบภาษีและงานกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากรค้างที่สามารถนำข้อมูลสาธารณะมาใช้ โดยการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะนั้นสามารถทำได้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าการใช้และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษีสามารถทำได้โดยสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรมสรรพากรควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลสาธารณะทางภาษีตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และความโปร่งใส (Lawfulness, Fairness and Transparency) และเพิ่มมาตรการในการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษีเพื่อให้สอดคล้องตามหลักความจำเป็นในการประมวลผลข้อมูล หรือหลักการใช้ข้อมูลให้น้อยที่สุด (Data minimization)

1. บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาส่งผลให้รูปแบบในการดำเนินการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรพัฒนาตามไปด้วยจากฐานข้อมูลขนาดเล็ก (Small Data) สู่ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ข้อมูลต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกัน มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือติดตามตรวจสอบพฤติกรรมการณ์ภาษีของ

ผู้ประกอบการ¹ ให้เข้าสู่ระบบการจัดเก็บภาษี ประกอบกับการมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเกิดขึ้นจึงเกิดประเด็นว่าการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะทางภาษีนี้นั้นจะได้รับความคุ้มครองหรือไม่ อย่างไร ทั้งมีการตั้งข้อสังเกตว่าการนำข้อมูลสาธารณะมาใช้นั้นเป็นการทำผิดจริยธรรมหรือผิดกฎหมายหรือไม่² นอกจากนี้ในส่วนของกรมสรรพากรมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลสาธารณะทางภาษีอย่างไร เพื่อเป็นการไขประเด็นปัญหาและอธิบาย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา ทบทวน จัดหมวดหมู่ การประมวลผลข้อมูลสาธารณะทางภาษีของกรมสรรพากรเป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

สมมติฐาน

การประมวลผลข้อมูลสาธารณะทางภาษีของกรมสรรพากรสอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

2. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ การคุ้มครองข้อมูลสาธารณะและกระบวนการดำเนินงานทางภาษีทางภาษี (ในหัวข้อ 2.1) การใช้ข้อมูลสาธารณะทางภาษี (ในหัวข้อ 2.2) การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษี (ในหัวข้อ 2.3)

2.1 การคุ้มครองข้อมูลสาธารณะและกระบวนการดำเนินงานทางภาษี

ข้อมูลสาธารณะ อาจยังไม่ได้มีการกำหนดนิยามที่ชัดเจนอย่างเป็นทางการ ในการพิจารณาความเป็นข้อมูลสาธารณะนั้นไม่ได้พิจารณาเพียงแค่ว่ามีลักษณะเป็นสาธารณะและสามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลโดยทั่วไป ต้องพิจารณาประเด็นอื่น ๆ³ หรือแหล่งข้อมูลที่พบ⁴ รวมถึงพิจารณาว่าเป็นข้อมูลที่มีให้กับบุคคลโดยทั่วไป⁵

¹ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, “สรรพากรบีค้ำออนไลน์นอกขง ปิดเว็บไซต์กรณีเสียงภาษีกาดกฎหมาย “อีบีซีเนส” บังคับใช้ปีง 64,” [Online] Accessed: 24042564. Available from:

http://203.155.220.117:8080/BMAWWW/upload/module_cms/title_cms/file_225e8877839d206aee7f3cbb3b0d7cd6.pdf

² หนังสือพิมพ์คมชัดลึก, “รู้ทันเทคโนโลยี ดุดข้อมูลเว็บ กรมสรรพากรใช้หากคนเลี่ยงภาษี,” [Online] Accessed: 24042564. Available from: <https://www.komchadluek.net/news/scoop/420693>

³ Philip Leith, (2018), Access to and Use of Publicly Available Information

⁴ Babelstreet, “Publicly Available Information Explained,” [Online] Accessed: 24042564. Available from: <https://www.babelstreet.com/blog/pai-explained>

⁵ Office of the director of national intelligence, “Civil liberties and privacy guidance for intelligence community professional: Properly obtaining and using publicly available information,” [Online] Accessed: 05072565. Available from:

ตารางที่ 1 ตัวอย่างข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะ

ประเภทข้อมูล	ข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะ
ข้อมูลเปิดของภาครัฐโดยข้อกำหนดตามกฎหมาย ของรัฐบาลกลาง หน่วยงานรัฐ หรือหน่วยงานปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ข้อมูลเปิดของภาครัฐ (public government data)
	รายงานเปิดของภาครัฐ (public government reports)
	ข้อมูลสาธารณสมบัติ ⁶
	บันทึกของรัฐบาล (government records) ข้อมูลที่เปิดเผย ต่อสาธารณะในบันทึกของรัฐบาล รวมถึงข้อมูลในบันทึก อสังหาริมทรัพย์ของรัฐบาลและหลักประกันทรัพย์สิน ⁷
ข้อมูลเปิดของศาลหรือองค์กรที่มีลักษณะกึ่งตุลาการ	บันทึกหรือเอกสารของทางศาลหรือองค์กรที่มีลักษณะ กึ่งตุลาการ ⁸
ข้อมูลเผยแพร่ของภาคเอกชน	ข้อมูลเชิงพาณิชย์ เช่น การประเมินทางการเงินและ อุตสาหกรรม, ฐานข้อมูลสาธารณะ
	การแถลงข่าว, การกล่าวสุนทรพจน์
	การประชุมสัมมนา
	เอกสารทางธุรกิจ, เอกสารการทำงาน, จดหมายข่าว
ข้อมูลเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ	สิ่งพิมพ์หรือเอกสารทางวิชาการ เช่น วิทยานิพนธ์, วารสาร ⁹
	เอกสารที่ยังไม่ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะแต่มีการแจ้ง ยืนยันจากผู้จัดทำว่าสามารถเปิดเผยให้กับบุคคลใดก็ได้ที่ร้องขอ โดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขแต่ประการ ¹⁰
ข้อมูลที่เผยแพร่อย่างหลากหลาย (Widely distributed media)	โซเชียลมีเดีย, รายการโทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์ ¹¹
	ข้อมูลที่โพสต์สาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์

https://www.dni.gov/files/documents/CLPO/CLPO%20Publication_Publicly%20Available%20Information_July%202011%20-%20Public%20Release%20Version.pdf

⁶ Babelstreet, "Publicly Available Information Explained," [Online] Accessed: 24042564. Available from:

<https://www.babelstreet.com/blog/pai-explained>

⁷ 16 C.F.R. Part 313, Section 313.3(p)

⁸ Regulations Specifying Publicly Available Information SOR/2001-7 PERSONAL INFORMATION PROTECTION AND ELECTRONIC DOCUMENTS ACT

⁹ Babelstreet, "Publicly Available Information Explained," [Online] Accessed: 24042564. Available from:

<https://www.babelstreet.com/blog/pai-explained>

¹⁰ Office of the director of national intelligence, "Civil liberties and privacy guidance for intelligence community

professional: Properly obtaining and using publicly available information," [Online] Accessed: 05072565. Available from:

https://www.dni.gov/files/documents/CLPO/CLPO%20Publication_Publicly%20Available%20Information_July%202011%20-%20Public%20Release%20Version.pdf

¹¹ 16 C.F.R. Part 313, Section 313.3(p)

ประเภทข้อมูล	ข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะ
	การลงทะเบียนสาธารณะ (public registers) ¹²
	สมุดโทรศัพท์ (telephone directories)
ข้อมูลทางเทคนิคของอุปกรณ์แบบเปิด (Technical data of open devices)	ข้อมูลและรายงานทางเทคนิค, ที่อยู่ IP, การเชื่อมต่อแบ่งปันข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet of things) ¹³

แม้ว่าข้อมูลสาธารณะมีคุณสมบัติคือข้อมูลนั้นต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไปต่อสาธารณะ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะถูกยกเว้นจากการคุ้มครองทั้งหมด อนุญาโตตุลาการเคยตัดสินว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เปิดเผยต่อสาธารณะอาจอยู่ในข้อยกเว้นที่ได้รับการคุ้มครองสำหรับหน่วยงานที่เก็บรักษาทำให้ข้อมูลเข้ามาเป็นข้อมูลสาธารณะเท่านั้น General Data Protection Regulation (GDPR) มีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์โดยไม่คำนึงว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งข้อมูลสาธารณะหรือไม่ ¹⁴ เมื่อพิจารณาในมุมมองของกรมสรรพากรประมวลผลข้อมูลนำไปวิเคราะห์เพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีอากร จะเห็นได้ว่าแม้เป็นข้อมูลสาธารณะและในการเข้าถึงข้อมูลนั้นเป็นไปโดยอำนาจตามกฎหมายข้อมูลนั้นยังต้องได้รับความคุ้มครอง การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับข้อมูลต้องไม่ถูกนำไปใช้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ และต้องคำนึงถึงขอบเขตของการเข้าถึงและสิทธิความเป็นส่วนตัวด้วย กรมสรรพากรมีกระบวนการหลัก 5 กระบวนการ ¹⁵ ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการดำเนินงานทางภาษีของกรมสรรพากร

¹² The Office of the Privacy Commissioner, “What is publicly available information?” [Online] Accessed: 14072565. Available from: <https://privacy.org.nz/tools/knowledge-base/view/251>

¹³ Babelstreet, “Publicly Available Information Explained,” [Online] Accessed: 24042564. Available from: <https://www.babelstreet.com/blog/pai-explained>

¹⁴ International Association of Privacy Professionals, “Publicly available data under the GDPR: Main considerations,” [Online] Accessed 26042564. Available from: <https://iapp.org/news/a/publicly-available-data-under-gdpr-main-considerations/>

¹⁵ กรมสรรพากร, ข้อเสนอการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ เพื่อสร้างความโปร่งใสในระบบการคัดเลือกผู้เสียภาษี เพื่อกำกับตรวจสอบ, หน้า 5 [ออนไลน์], 20 มกราคม 2565. แหล่งที่มา https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/ITA/2561/EB8_3_S1.pdf

1. กระบวนการสำรวจและติดตามธุรกิจนอกระบบ เป็นการออกไปปฏิบัติงานนอกสถานที่เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีเงินได้หรือการประกอบกิจการเพื่อจัดเก็บภาษีอากรและนำผู้มีเงินได้ที่อยู่นอกระบบเข้าสู่ระบบภาษีอากร¹⁶ ขอบเขตในการปฏิบัติงานสำรวจจะดำเนินการสำรวจให้ได้ข้อมูลตามสภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีเงินได้ หรือการประกอบกิจการ และข้อมูลอื่นอันเป็นสาระสำคัญ

2. กระบวนการจัดเก็บภาษีอากร โดยหลักจะใช้วิธีการประเมินตนเอง (Self - assessment)¹⁷ และการเสียภาษีโดยวิธีหักภาษี ณ ที่จ่าย (Withholding Tax)¹⁸ จากนั้นเจ้าพนักงานประเมินจะเป็นผู้ประเมินความถูกต้องซึ่งเป็นการประเมินตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามแบบแสดงรายการเท่านั้น¹⁹ จะนำรายการอื่นที่อยู่นอกเหนือรายการที่ผู้เสียภาษียื่นไว้มาประเมินไม่ได้²⁰

3. กระบวนการการกำกับดูแลและตรวจสอบภาษี เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมิน ดังนี้ การประเมินก่อนถึงกำหนดเวลายื่นรายการ²¹ การประเมินโดยมีการออกหมายเรียกผู้ยื่นรายการมาไต่สวนและออกหมายเรียกพยานกับสั่งให้ผู้ยื่นรายการหรือพยานนั้นนำเอกสาร หรือหลักฐานอื่นมาแสดง²² ส่วนกรณีภาษี ณ ที่จ่าย เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจส่งหนังสือแจ้งให้ยื่นบัญชีจ่ายเงินได้พึงประเมินหรือพยานหลักฐานอื่นเพื่อตรวจสอบ²³ การประเมินโดยวิธีพิเศษ เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิขึ้นโดยถือเงินหรือทรัพย์สิน รายจ่าย ฐานะความเป็นอยู่ พฤติการณ์ หรือสถิติเงินได้ของผู้มีเงินได้เองหรือของผู้อื่นที่กระทำการทำนองเดียวกับผู้มีเงินได้เป็นหลักในการพิจารณา²⁴ โดยวิธีกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิจากค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ (Net Worth Increase Method)²⁵ การประเมินจากหนังสือสำคัญ²⁶

4. กระบวนการการคืนภาษีอากร เป็นกระบวนการภายหลังจากที่มีการตรวจสอบ การขอคืนภาษีอากรต้องยื่นคำร้องขอคืนเงินภาษีอากรต่อเจ้าพนักงานประเมินตามแบบแสดงรายการที่ยื่น หรือยื่นคำร้องขอ

¹⁶ บันทึกข้อความ ที่ กค 0714/ว.251 วันที่ 13 มกราคม 2564 เรื่อง แนวทางปฏิบัติงานสำรวจและติดตามธุรกิจนอกระบบในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ข้อ 3.6

¹⁷ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2563), หน้า 21

¹⁸ คำสั่งของอธิบดีกรมสรรพากรที่ ท.ป.4/2528 ออกตามความในประมวลรัษฎากร มาตรา 3 เตรส

¹⁹ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2563), หน้า 417 และ 420

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6667/2541

²¹ ประมวลรัษฎากร มาตรา 18 ทวิ และ 60 ทวิ

²² ประมวลรัษฎากร มาตรา 19 และ 23

²³ ประมวลรัษฎากร มาตรา 51

²⁴ ประมวลรัษฎากร มาตรา 49

²⁵ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2563), หน้า 423 และ 425

²⁶ ประมวลรัษฎากร มาตรา 61

คืนภาษีอากรตามแบบ เมื่อเจ้าพนักงานประเมินพิจารณาคำร้องขอคืนภาษีแล้วโดยปกติจะอนุมัติคืนภาษีอากรให้ทันที เว้นมีเหตุสงสัยบางประการอาจให้ผู้มีสิทธิขอคืนหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณาคืนภาษีอากร²⁷

5. กระบวนการกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากรค้าง เมื่อพ้นกำหนดชำระภาษีอากรแล้ว ให้เจ้าพนักงานจัดทำหนังสือเตือน หากผู้ค้างภาษีอากรยังไม่ดำเนินการ เจ้าพนักงานมีอำนาจสอบสวนทรัพย์สิน²⁸ มีหนังสือถึงหน่วยงานภายนอกเพื่อขอทราบการถือครองหรือถือกรรมสิทธิ์²⁹ กรณีไม่สามารถสอบสวนจากผู้ค้างภาษีอากรได้ให้ทำการสอบสวนทรัพย์สินจากบุคคลใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่การจัดเก็บภาษีอากรค้าง³⁰

2.2 การใช้ข้อมูลสาธารณะทางภาษี

การใช้ข้อมูลสาธารณะทางภาษีของกรมสรรพากรไทย ตามกระบวนการดำเนินงานทางภาษีของกรมสรรพากรจะเห็นได้ว่าการรวบรวมข้อมูลผู้เสียภาษีอาจแบ่งได้เป็น 2 วิธีการ วิธีการแรก คือ ข้อมูลที่ได้มาจากผู้เสียภาษีจากการยื่นแบบแสดงรายการประเภทต่าง ๆ และเอกสารหลักฐานประกอบการยื่นแบบโดยเจ้าหน้าที่จะใช้ข้อมูลดังกล่าวเท่านั้นในการดำเนินกระบวนการทางภาษี ได้แก่ กระบวนการจัดเก็บภาษีอากรและกระบวนการการคืนภาษีอากร วิธีที่สอง คือ ข้อมูลที่ได้มาจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการสำรวจตรวจสอบไตสวน เรียกสอบข้อมูลหรือเรียกให้ส่งเอกสารหลักฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้มาจากผู้เสียภาษีจากการยื่นแบบแสดงรายการ ได้แก่ กระบวนการสำรวจและติดตามธุรกิจนอกระบบ กระบวนการกำกับดูแลและตรวจสอบภาษี และกระบวนการกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากร วิธีที่สองจึงเป็นวิธีการที่เจ้าพนักงานสามารถแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลสาธารณะเพื่อใช้ในการดำเนินกระบวนการทางภาษี ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงินของผู้เสียภาษี เนื่องจากลำพังเพียงข้อมูลที่ได้จากผู้เสียภาษีจากการยื่นแบบแสดงรายการนั้นไม่เพียงพอที่จะสามารถทำให้การดำเนินการกิจของกรมสรรพากรสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพได้

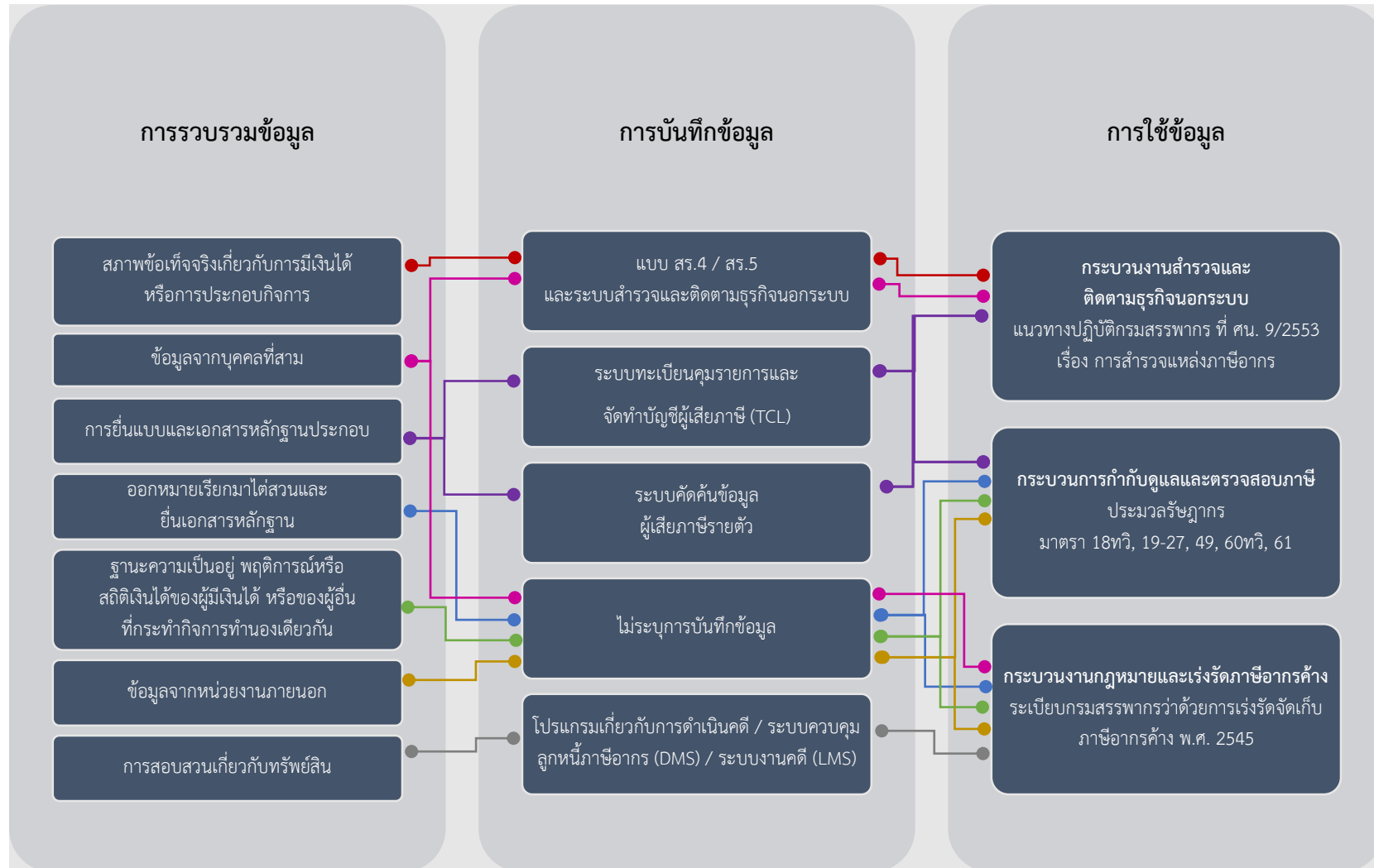
²⁷ ประมวลรัษฎากร มาตรา 27 จัตวา

²⁸ ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง พ.ศ. 2545 ข้อ 12 และ 13

²⁹ ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง พ.ศ. 2545 ข้อ 13

³⁰ ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง พ.ศ. 2545 ข้อ 14

ภาพที่ 2 การไหลของข้อมูลในการใช้ข้อมูลสาธารณะทางภาษี (Input Data Flow)

(ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมจากประมวลรัษฎากร, แนวทางปฏิบัติการสรรพากร ที่ สน. 9/2553 เรื่อง การสำรวจแหล่งภาษีอากร, ระเบียบกรมสรรพากรว่าด้วยการเร่งรัดจัดเก็บภาษีอากรค้าง พ.ศ. 2545, สัมภาษณ์)

กรมสรรพากรได้มีการดำเนินยุทธศาสตร์ D2RIVE³¹ มีการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การทำ Data Analytics วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเทคโนโลยีดึงข้อมูลจากเว็บเพจต่าง ๆ (Web Scraping) มาเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากร³² ระบบการคัดเลือกผู้เสียภาษีเพื่อกำกับและตรวจสอบ (Risk Based Audit System : RBA) เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อมูลภายในและภายนอกกรมสรรพากรเพื่อนำมาวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงโดยการใช้ข้อมูล³³

ปัจจุบันศาลอุทธรณ์ภาค 9 แห่งสหรัฐอเมริกาได้มีคำตัดสินในคดีระหว่าง hiQ Labs, Inc. กับ LinkedIn Corp. ยืนยันว่าการขูดข้อมูล (scraping) ที่เข้าถึงได้แบบสาธารณะบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้เป็นการละเมิด the Computer Fraud and Abuse Act (CFAA) เนื่องจากข้อมูลบน LinkedIn นั้นเปิดเผยต่อสาธารณะ ดังนั้น hiQ จึงไม่ได้เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาต การใช้ข้อมูลสาธารณะจึงสามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย³⁴

2.3 การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษี

กรมสรรพากรมีนโยบายให้บริการข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เห็นได้จากแนวทางปฏิบัติกรมสรรพากร ในการให้บริการข้อมูลของกรมสรรพากรนั้นมีทั้งหมด 20 กิจกรรม ส่วนใหญ่ไม่มีข้อมูลส่วนบุคคล จะมีข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ใน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการตรวจสอบรายชื่อหน่วยงานด้านกีฬาที่หักลดหย่อน และบริการคัดค้นข้อมูลแบบแสดงรายการ โดยกิจกรรมการตรวจสอบรายชื่อหน่วยงานด้านกีฬาที่หักลดหย่อน มีวิธีการเปิดเผยที่เป็นบริการข้อมูลสาธารณะโดยไม่ต้องมีการระบุข้อมูลรับ (input) ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลรับ (output) ได้ ส่วนกิจกรรมบริการคัดค้นข้อมูลแบบแสดงรายการนั้นต้องมีการยื่นแบบฟอร์มการขอรับบริการไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ อย่างไรก็ตามในกิจกรรมบริการสอบถามข้อมูลการคืนภาษี ภ.ง.ด.90/ภ.ง.ด.91 มีการกำหนดให้ระบุข้อมูลรับ (input) คือ ปีภาษี, เลขประจำตัวผู้เสียภาษี, ชื่อผู้เสียภาษี, ชื่อกลาง, ชื่อสกุล ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการคืนภาษีได้

³¹ กรมสรรพากร, เลขที่ข่าว ปชส. 9/2562 เรื่อง สรรพากรประกาศยุทธศาสตร์ D2RIVE ยกระดับการเก็บภาษีและบริการประชาชนให้ทันสมัย รวดเร็ว และเป็นธรรม, https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/news/news09_2562_edit.pdf

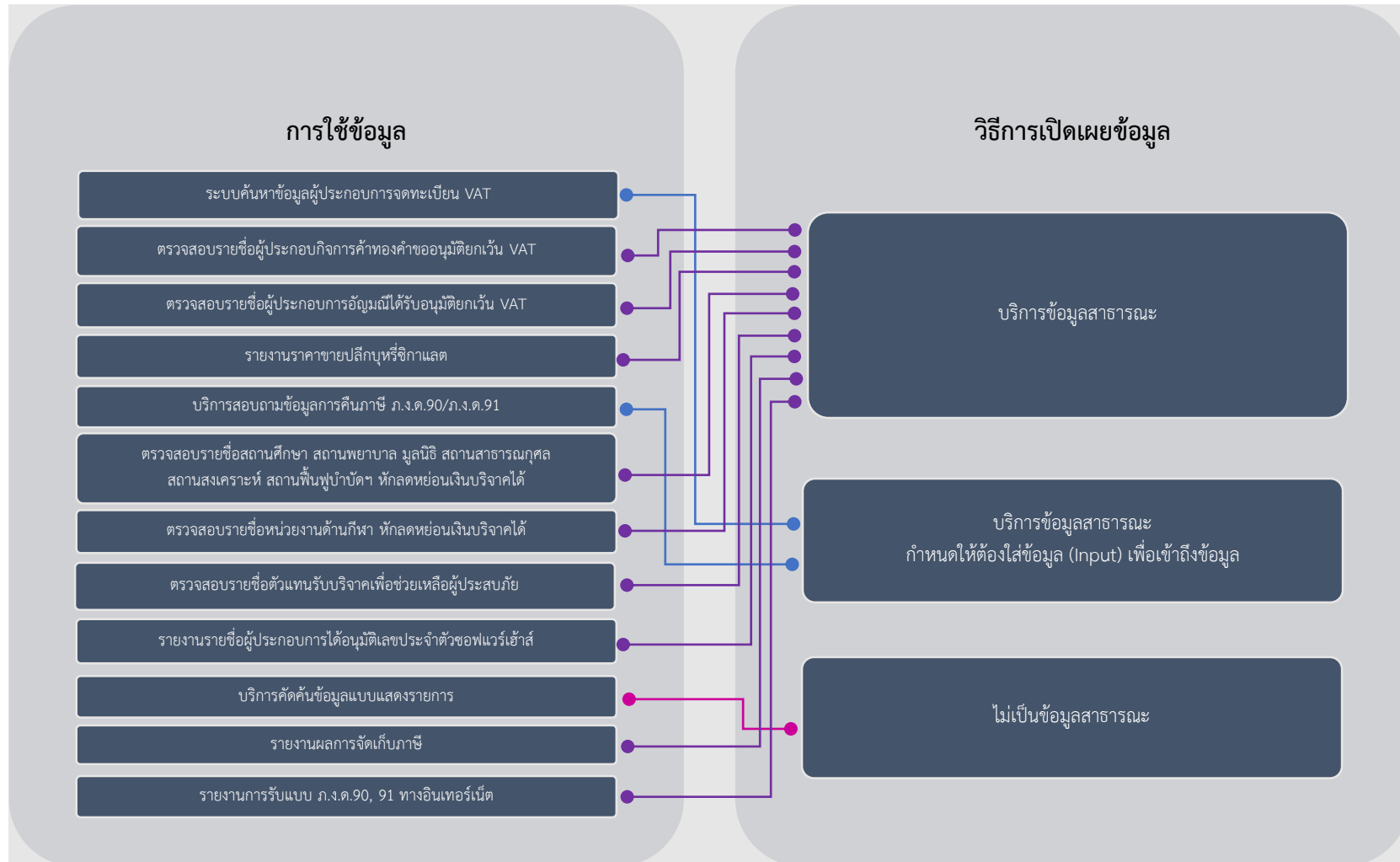
³² TNN Online, กรมสรรพากรตั้งทีมตรวจสอบภาษีผู้ค้าออนไลน์, <https://www.tnnthailand.com/news/wealth/24327/> (11 พฤศจิกายน 2564)

³³ กรมสรรพากร, ปชส. 25/2560, เรื่อง กรมสรรพากรชี้แจงประเด็นความเสี่ยงจากการตรวจแนะนำด้านภาษีอากรผ่านสำนักงานบัญชีเพื่อการเสียภาษีที่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง, https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/news/news25_2560.pdf

³⁴ hiQ Labs, Inc. v. LinkedIn Corp., No. 17-16783 (9th Cir. 2019)

ภาพที่ 3 การไหลของข้อมูลในการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษี (Output Data Flow)

(ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมจากบริการข้อมูล กรมสรรพากร <https://www.rd.go.th/285.html> 26 มีนาคม 2565)

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

3.1 บทสรุป

จากกระบวนการดำเนินงานทางภาษีหลักของกรมสรรพากรมี 3 กระบวนการ คือกระบวนการสำรวจและติดตามธุรกิจนอกระบบ กระบวนการกำกับดูแลและตรวจสอบภาษี และกระบวนการกฎหมายและเร่งรัดภาษีอากร ที่เจ้าพนักงานสามารถแสวงหาข้อมูลรวมถึงข้อมูลสาธารณะเพื่อใช้ในการดำเนินกระบวนการทางภาษี การใช้ข้อมูลสาธารณะทางภาษีของกรมสรรพากรจึงสามารถทำได้ตามกระบวนการกรมสรรพากรมีกระบวนการรองรับที่ชัดเจน การใช้ Data Analytics จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) โดยเน้นการนำข้อมูลทั้งภายใน และข้อมูลภายนอก การนำเทคโนโลยีมาใช้เข้าถึงข้อมูลสาธารณะอย่างการดึงข้อมูลจากเว็บเพจต่าง ๆ (Web Scraping) มาเป็นเครื่องมือ โดยข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลสาธารณะทางภาษีที่กรมสรรพากรนำมาใช้นั้นเป็นข้อมูลเปิดของภาครัฐโดยข้อกำหนดตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง หน่วยงานรัฐ หรือหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลเผยแพร่ของภาคเอกชน และข้อมูลที่เผยแพร่อย่าง ซึ่งปัจจุบันได้มีคำตัดสินของศาลของสหรัฐอเมริกาที่สร้างมาตรฐานใหม่ว่าการใช้เทคโนโลยีเข้าถึงข้อมูลสาธารณะนั้นสามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้เป็นการละเมิด ส่วนการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษีในการให้บริการข้อมูลของกรมสรรพากรจะมีข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในกิจกรรมการตรวจสอบรายชื่อหน่วยงานด้านกีฬาที่หักลดหย่อนมีข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจไม่ได้มีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว และกิจกรรมบริการสอบถามข้อมูลการคืนภาษี ภ.ง.ด.90/ภ.ง.ด.91 มีการกำหนดให้ระบุข้อมูลรับ (input) คือ ปีภาษี, เลขประจำตัวผู้เสียภาษี, ชื่อผู้เสียภาษี, ชื่อกลาง, ชื่อสกุล ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลการคืนภาษีได้

3.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มาจากหลายแหล่งอาจมีประเด็นเรื่องความน่าเชื่อถือความผิดพลาดคลาดเคลื่อนเป็นมาตรฐานใหม่ จึงควรมีความชัดเจน มีมาตรการป้องกันความผิดพลาดช่องทางเพื่อให้ได้แย้งสอดคล้องกับความชอบด้วยกฎหมาย ความเป็นธรรม และความโปร่งใส (Lawfulness Fairness and Transparency) และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะทางภาษีของกรมสรรพากรในการบริการข้อมูลควรพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลตามหลักความจำเป็น หรือหลักการใช้ข้อมูลให้น้อยที่สุด (data minimization) โดยหากข้อมูลใดไม่มีความจำเป็นเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ก็ไม่จำเป็นต้องเปิดเผย และเพิ่มมาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลกิจกรรมบริการสอบถามข้อมูลการคืนภาษี ภ.ง.ด.90/ภ.ง.ด.91 โดยอาจให้มีการระบุจำนวนเงินคืนภาษีเพิ่มเติมเพื่อเป็นการป้องกันการเข้าถึงจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องและเป็นการคุ้มครองข้อมูลผู้เสียภาษี